

CIRCULARTEX

PRAKTISKE ANBEFALINGER FOR CIRKULÆRE OFFENTLIGE INDKØB AF TEKSTILER

Finansieret af
Den Europæiske Union
NextGenerationEU

 innovationsfonden

 trace
a transition towards
circular economy

Forfattere:
Institut for Bæredygtighed og Planlægning
Heidi Simone Kristensen
Rikke Dorothea Huulgaard
Mette Alberg Mosgaard

Institut for Arkitektur, Design & Mediateknologi
Louise Møller Haase
Belinda Nors
Sara Nielsen

En stor tak for bidraget til:

INDHOLD

Indledning	3
Om de praktiske anbefalinger	3
Sådan bruger du anbefalingerne	3
Vi skal handle nu!	5
Status på offentlige indkøb	6
Tekstiler i den cirkulære omstilling	6
Introduktion til cirkulær økonomi	9
1. Forlæng levetiden (slowing the loop)	9
2. Reducér materiale- og produktforbrug (narrowing the loop)	9
3. Luk ressourcekredsløb (closing the loop)	9
4. Regenerér kredsløb og økosystemer (regenerate the loop)	9
Vejen mod cirkulære offentlige indkøb af let arbejdsbeklædning i danske kommuner	11
Til kommunalpolitikeren	12
Trin 1: Definér klare visioner og strategier	12
Til den kommunale ledelse	14
Trin 1: Afsæt ressourcer til pilotprojekter	15
Trin 2: Nedbryd mulige barrierer	15
Til den kommunale indkøber	18
Trin 1: Fokusér på funktionskrav og markedsdialog	19
Trin 2: Samarbejd internt og eksternt for øget cirkularitet	21
Trin 3: Indgå i strategisk tværkommunalt samarbejde	23
Referencer	25

INDLEDNING

OM DE PRAKTISKE ANBEFALINGER

Disse anbefalinger er udarbejdet som en del af projektet CircularTex, et projekt under TRACE (Cirkulær økonomi med fokus på plast og tekstiler); et af fire missionsdrevne innovationspartnerskaber hos Innovationsfonden. Formålet med CircularTex er at udvikle og teste nye tekstilløsninger og værditilbud til markeder, der vil føre til en forlænget levetid og dermed langsommere kredsløb af tekstiler. Ved at arbejde med både udbud (producenter) og efterspørgsel (private/offentlige forbrugere) har projektet skabt 4 pilotprojekter. Læs mere om projektet [her](#).

Anbefalingerne er udarbejdet af forskere fra Aalborg Universitet i samarbejde med Vraa Dampvaskeri, som deltager i CircularTex projektet. Anbefalingerne er baseret på forskning fra Aalborg Universitet samt erfaringer fra offentlige indkøb af tekstiler. Yderligere er indholdet blevet diskuteret og kvalificeret gennem afholdelse af fokusgruppeinterviews med offentlige indkøbere i forskellige kommuner, repræsentanter fra markedet samt forskere.

Formålet med anbefalingerne er dels at nå frem til en fælles vej for cirkulære offentlige udbud og indkøb af let arbejdsbeklædning på tværs af kommuner, og dels at skabe et rum for samarbejde og dialog mellem forskellige aktører, som kan muliggøre identifikation og udvikling af nye cirkulære løsninger. Det er intentionen at fremhæve mulige handlinger og tiltag mod cirkulære offentlige indkøb af let arbejdsbeklædning i danske kommuner frem mod 2030, mobilisere relevante aktører og tydeliggøre afhængigheder mellem forskellige aktørers handlinger.

SÅDAN BRUGER DU ANBEFALINGERNE

De henvender sig særligt til danske kommuner, og der er fokus på tre forskellige aktørgrupper, der spiller hver sin vigtige rolle i den cirkulære omstilling:

Det politiske niveau i kommunen

Det kommunale ledelsesniveau

De kommunale indkøbere og deres samspil med blandt andet brugergrupperne

Anbefalingerne er opdelt i to hovedelementer: først en række introducerende afsnit om cirkulære offentlige indkøb og cirkulær økonomi. Herefter følger kernen af anbefalingerne, som er opdelt i de tre aktørgrupper. I kan derfor finde konkrete afsnit målrettet hver af de tre aktørgrupper.

Formålet er at skabe overblik over centrale tiltag i en cirkulær omstilling frem mod 2030 for de centrale aktører. Anbefalingerne og de foreslåede aktiviteter kan dog ikke betragtes som juridisk rådgivning. Sådan vejledning må indhentes i de konkrete tilfælde.

VI SKAL HANDLE NU!

Klimaforandringer, usikkerhed i forsyningskæder, overtræk på klodens ressourcer er blot nogle af de mange emner, der karakteriserer nutidens produktion og forbrug – både i private husholdninger, industrier og den offentlige sektor. Der er derfor behov for samfundsændringer for at kunne leve op til Paris-aftalen, den danske klimalov og FN's verdensmål. Den cirkulære omstilling kræver derfor ændringer i hele vores produktions- og forbrugssystem.

Ved at aktivere den store offentlige indkøbsmuskel, har den offentlige sektor i Danmark mulighed for at sætte fart på den cirkulære omstilling. Gennem øget efterspørgsel på cirkulære løsninger, tættere dialog og samarbejde med markedet om cirkulær innovation, og generelt nytænke offentlige indkøbsprocesser og offentlig-privat samarbejde, har den offentlige sektor mulighed for at blive en central spiller i den cirkulære omstilling.

I Danmark købte den offentlige sektor ind for ca. 400 mia. kr. i 2022 (Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, 2023). Hvis denne indkøbsvolumen blev brugt på den cirkulære omstilling, kunne der sættes yderligere fart på omstillingen. **Det kræver dog både en risikovillighed hos offentlige indkøbere til at nytænke udbud, indkøb og forbrug, mens det også kræver åbenhed på markedet til tættere samarbejde og dialog om nye cirkulære løsninger.** Her skal offentlige organisationer være skarpe på deres målsætninger og prioriteringer, og holde fokus på at sikre balance mellem forskellige dagsordener, som for eksempel klimamål og medarbejdertrivsel og -fastholdelse.

Cirkulære offentlige indkøb kan defineres som (oversat fra Alhola et al., 2019):

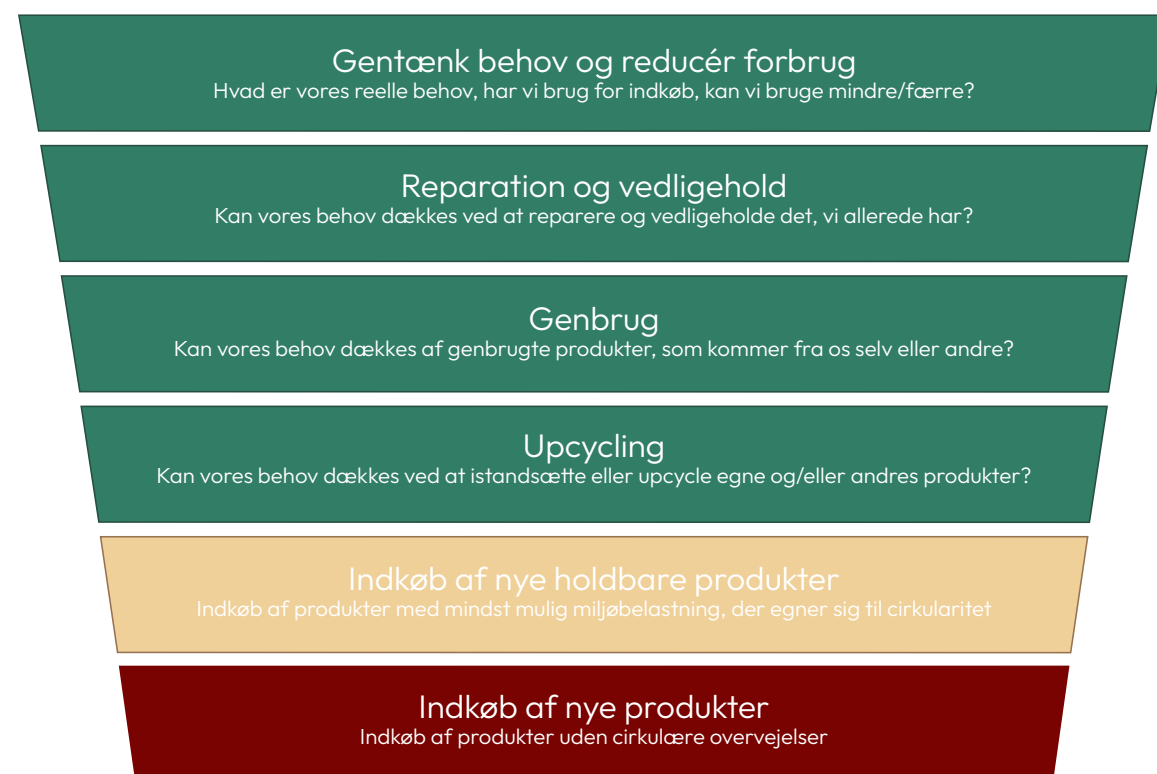
Indkøb af produkter, tjenester eller systemer til konkurrencedygtige priser, der fører til forlænget levetid, værdibevarelse og/eller bemærkelsesværdigt forbedret og ikke-risikabel cirkulering af biologiske eller tekniske materialer, idet der gøres brug af cirkulære forretningsmodeller og relaterede netværk.

Cirkulære offentlige indkøb handler derfor om udbud, indkøb og forbrug, der understøtter de cirkulære strategier om at forlænge levetiden, reducere materiale- og produktforbrug, lukke kredsløb og regenerere kredsløb. Der er derfor mange faktorer i spil, når det drejer sig om cirkulære offentlige indkøb, da det netop kalder på handling fra flere aktører: politikere, kommunen som organisation, samt markedet. Det handler om at udfordre eksisterende udbud- og indkøbspraksis i offentlige organisationer, at sikre de rette strategier, visioner og opbakning på ledelsesniveau, og at markedsaktører innoverer og samarbejder om nye cirkulære løsninger.

Det bedste cirkulære indkøb er et ikke-indkøb; altså at undgå at købe nye varer, men i stedet fokusere på at levetidsforlænge det, der allerede findes. Mange kommuner har fokus på den del af cirkulær økonomi, der drejer sig om affaldsbehandling og bortskaffelse med fokus på genanvendelse og energiudnyttelse ved forbrænding. Det er dog langt fra nok, hvis vi skal imødekomme alle de udfordringer vi, som samfund, står overfor. De største resourcebesparelser – og dermed besparelser for miljø og klima – findes, når vi undgår at genere så store mængder affald, som vi gør i dag. Dette kræver, at vi gentænker behov, reducerer forbrug, reparerer og vedligeholder, genbruger, istandsætter med videre, for at holde produkter og materialer i kredsløb så længe så muligt og fastholder deres værdi så længe som muligt.

For at muliggøre cirkulære offentlige indkøb, er det vigtigt at forholde sig til de cirkulære principper på en systematisk måde ved at tage udgangspunkt i de cirkulære strategier og principper, der har de største potentialer for at opnå ressourcebesparelser.

Figur 1 viser et overordnet indkøbshierarki, som kan fungere som udgangspunkt for cirkulære offentlige indkøb. Hierarkiet illustrerer, at de cirkulære potentialer er størst i toppen, hvor fokus er på reduceret forbrug. Jo længere mod bunden af hierarkiet, løsningerne befinder sig, des mindre er det cirkulære potentiale. Hierarkiet kan fungere som en vejledning for indkøbere til at forstå og prioritere løsninger med de største cirkulære potentialer.

Figur 1. Indkøbshierarki

Jo højere i hierarkiet, des mere vil løsningerne formentlig medføre ændringer i måden, vi arbejder med indkøb og forbrug af tekstiler i kommuner. De øverste niveauer kræver nemlig en ny opmærksomhed på at forstå det reelle behov og samtidig sigte mod at reducere forbruget. Dette kan blandt andet understøttes gennem øget fokus på ansvarlig brug i kommunen, som kan være med til at forebygge et nyt indkøbsbehov.

De forskellige niveauer kræver derfor forskellige tiltag og aktiviteter. Disse praktiske anbefalinger har derfor til formål at synliggøre forskellige aktørers rolle og handlerum i den cirkulære omstilling inden for offentlige indkøb af let arbejdsbeklædning.

STATUS PÅ OFFENTLIGE INDKØB

Verdensmål 12 Ansvarligt Forbrug og Produktion indeholder et helt konkret delmål om offentlige indkøb (Figur 2), som har fokus på at fremme bæredygtig indkøbspraksis. I Danmark, fremsatte den daværende regering i 2020 en ny strategi: Grønne indkøb for en grøn fremtid (Finansministeriet, 2020), som blandt andet sætter fokus på miljømærket indkøb, reduceret forbrug, brug af værktøjer til beregning af total – eller livscyklusomkostninger.

12.7 Der skal fremmes bæredygtige offentlige indkøbspraksis i overensstemmelse med nationale politikker og prioriteter.

Figur 2. Verdensmål 12.7

Offentlige indkøb er også fremhævet af EU som en vigtig drivkraft for cirkulær økonomi. I den første handlingsplan for cirkulær økonomi fra 2015 satte EU fokus på at revidere Europa-kommissionens frivillige kriterie-vejledninger til offentlige grønne indkøb (GPP) med øget fokus på holdbarhed og reparationsvenlighed (European Commission, 2015). Samtidig fremsatte planen en ambition om at øge anvendelsen af disse kriterier i udbud. Dog findes der ikke en veletableret metode til at måle andelen af udbud, der indeholder grønne krav – primært fordi der ikke findes en egentlig definition af hvad der tæller som grønne krav. På trods af at grønne offentlige indkøb indgår som en del i EU's monitoring framework for cirkulær økonomi, findes der endnu ikke data herfor.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har i samarbejde med en række aktører udarbejdet en liste med 74 unikke grønne ord, som kan indikere, at et udbud indeholder grønne elementer. Det dækker blandt andet over ord som miljø, livscyklus, klima, verdensmål, bæredygtig, genbrug, biodiversitet, grøn. (Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, 2023). Mens styrelsen fandt frem til, at ca. 44% af de gennemførte danske EU- udbud i 2020 og ca. 60% i 2022 indeholdt et potentielt grønt element, bemærker de også at: "Et grønt ord er dog ikke nødvendigvis ensbetydende med, at udbuddet indeholder et grønt element, ligesom fraværet af grønne ord ikke nødvendigvis betyder, at ordregiver ikke har haft fokus på at fremme bæredygtighed eller andre grønne hensyn." (Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, 2023, s.59).

INTRODUKTION TIL CIRKULÆR ØKONOMI

TEKSTILER I DEN CIRKULÆRE OMSTILLING

Den globale tekstilproduktion er næsten fordoblet fra 2000 til 2015, og forbruget af tekstiler forventes kun at stige frem mod 2030 (EEA, 2019, Ellen MacArthur Foundation, 2017). EU fremsatte i 2022 en ambitiøs strategi for bæredygtige og cirkulære tekstiler i EU (European Commission, 2022a). Strategien fremsætter en vision for tekstilbranchen i 2030, som kan ses i Faktaboks 1.

Senest i 2030 har tekstilprodukter, der markedsføres i EU, en lang levetid, de er genanvendelige, i vid udstrækning fremstillet af genanvendte fibre, uden indhold af farlige stoffer og fremstillet under hensyntagen til sociale rettigheder og miljøet. Forbrugerne nyder godt af tekstiler af høj kvalitet til overkommelige priser i længere tid, fast fashion er gået af mode, og økonomisk rentabel genbrug og reparation er bredt tilgængelig. I en konkurrencedygtig, modstandsdygtig og innovativ tekstilsektor tager producenterne ansvaret for deres produkter i hele værdikæden, også når de bliver til affald. Det cirkulære tekstiløkosystem trives, drevet af tilstrækkelig kapacitet til innovativ fiber-til-fibergen anvendelse, samtidig med at forbrænding og deponering af tekstiler begrænses til et minimum.

Faktaboks 1. EU's vision for tekstilbranchen i 2030 (oversat fra European Commission, 2022a, s. 2-3)

Foruden tekstilstrategien, har EU også øget fokus på miljøvenligt design for bæredygtige produkter (også kendt som Ecodesign Forordningen) (European Commission, 2022b). Med Ecodesign Forordningen, der trådte i kraft i 2024, bliver tekstiler og dermed tekstilbranchen underlagt krav, der understøtter en cirkulær økonomi, ligesom offentlige grønne indkøb også er en del af [Ecodesign Forordningen](#).

Det er dog vigtigt at differentiere mellem de forskellige tekstilprodukter, der findes i branchen, og hvilke kunder, der indkøber hvilke produkter. For offentlige indkøbere drejer indkøb sig primært om let og tung arbejdsbeklædning, fladvarer (linned, duge, håndklæder og lignende) samt polstermøbler.

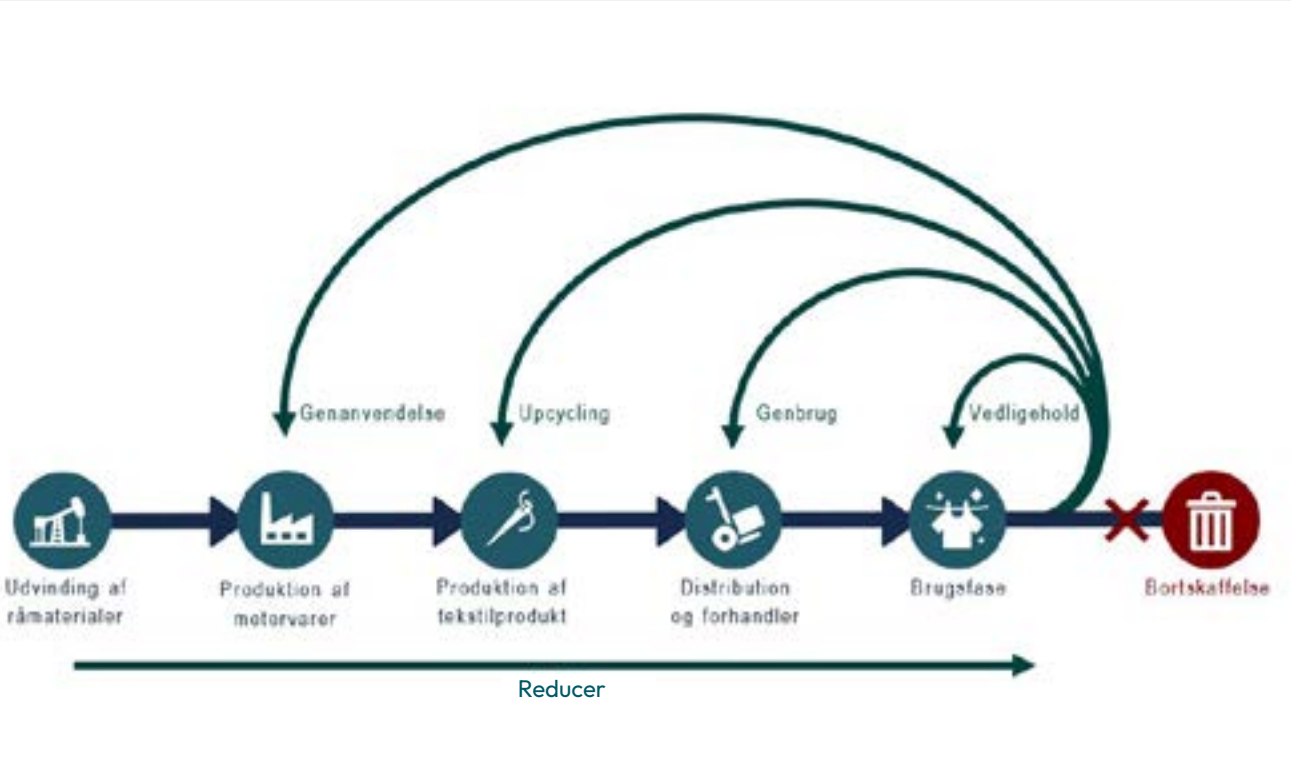
De praktiske anbefalinger har fokus på offentlige indkøb af let arbejdsbeklædning, men anbefalingerne kan også fungere som inspiration for private virksomheders indkøb af arbejdsbeklædning og eventuelle andre tekstilprodukter.

En cirkulær økonomi handler om at eliminere affald ved at bevare produkter, komponenter og

materialer i kredsløb så længe som muligt og ved så høj værdi som muligt (Ellen MacArthur Foundation, 2013). Figur 3 viser hvordan den traditionelle lineære økonomi er udgangspunkt for forskellige tiltag, der eliminerer affald og bevarer produkter, komponenter og materialer i kredsløb.

Cirkulær økonomi fungerer gennem de forskellige cirkler på figuren, hvor det først og fremmest er vigtigt at vedligeholde produkter hos den første bruger så længe som muligt. Tiltag, der kan understøtte dette er for eksempel design for lang levetid, holdbare tekstiler, klassisk design, reparationsservice og design, der muliggør reparation. Dernæst handler cirkulær økonomi om genbrug, hvor tekstilproduktet kan genbruges, som det er, hos en ny bruger. Herefter kommer istandsættelse, hvor tekstilproduktet kan upcycles og for eksempel bruge dele af tekstilet til nye tekstilprodukter. Den sidste cirkel handler om materiale genanvendelse, hvor tekstilproduktet nedbrydes til materialer, som kan indgå i kredsløb igen, enten gennem kemisk eller mekanisk genanvendelse.

Den største miljømæssige og økonomiske værdi findes i de indre cirkler, da de bevarer et produkts integritet, værdi, samt indlejret arbejdskraft og energi i længere tid. Samtidig er der stor værdi i at sikre, at produktet kan cirkulere i samme cirkel flere gange, da hver omgang i en cirkel medfører undgået produktion af et nyt produkt. Foruden tiltag for at holde produkter i kredsløb, er det også vigtigt at sikre rene input til systemet og undgå skadelig kemi og materialer, der ikke egner sig til at indgå i en cirkulær økonomi.

Figur 3: Illustration af cirkulær økonomi

For at nuancere og operationalisere cirkulær økonomi yderligere, skelnes der mellem fire forskellige, men sammenhængende strategier for ressourcekredsløb (Bocken et al., 2016, Konietzko et al., 2020):

1. FORLÆNG LEVETIDEN (SLOWING THE LOOP)

Den første strategi handler om at forlænge levetiden på produkter, hvormed langsommere kredsløb af produkter og materialer kan opnås, og hermed reducere behovet for nye ressourcer og produktion af nye produkter. Fokus er derfor på produkter af høj kvalitet, lang holdbarhed, upcycling samt let vedligeholdelse og reparation af produktet. Formålet er at sikre lang levetid gennem design samt sikre let og tilgængelig reparation af de dele, der oftest går i stykker (eksempelvis knapper). Derudover dækker denne strategi også over andre typer vedligehold, genbrug og upcycling, og dermed de tre inderste cirkler i Figur 3.

2. REDUCÉR MATERIALE- OG PRODUKTFORBRUG (NARROWING THE LOOP)

For at reducere materiale- og produktforbrug, er det vigtigt at have fokus på at minimere ressourceforbruget i hele tekstilens levetid og sikre optimalt forbrug. Dette kan for eksempel opnås ved at reducere produktionsaffald og fraskær i produktionsprocesser, samt sikre optimal vask og tørring og vedligehold. Derudover drejer det sig også om at reducere forbruget af tekstilprodukter generelt og dermed reducere behovet for produktion af nyt tekstil.

3. LUK RESSOURCEKREDSLØB (CLOSING THE LOOP)

For at lukke ressourcekredsløbet, skal tekstilprodukterne indgå i genanvendelseskredsløb, hvor materialerne kan genanvendes til at skabe nye produkter. Derudover handler denne strategi også om at bruge genanvendte materialer i nye produkter.

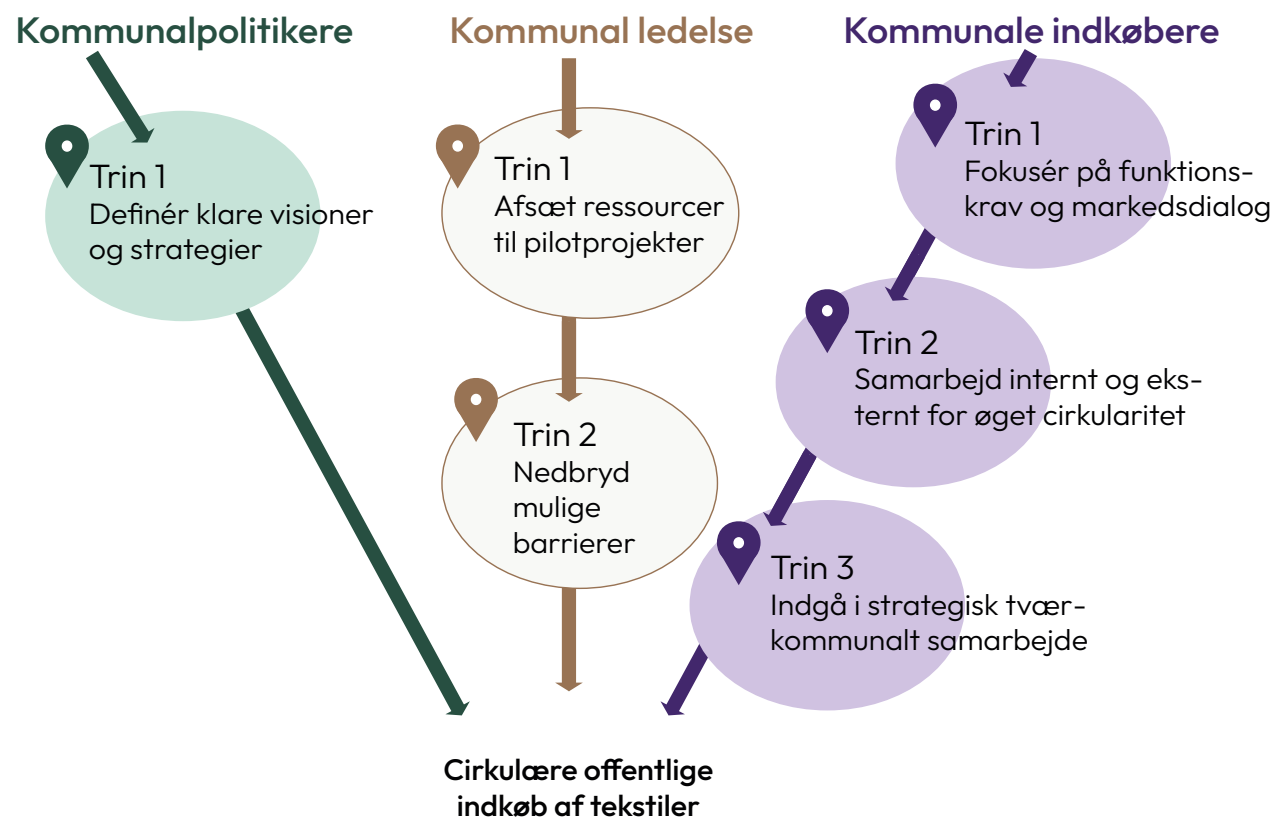
4. REGENERÉR KREDSLØB OG ØKOSYSTEMER (REGENERATE THE LOOP)

Den sidste strategi handler om at sikre rene, ikke-skadelige og fornybare input til kredsløbet, så nye produkter, der kommer i kredsløb, egner sig til at indgå i de cirkulære strategier ved for eksempel ikke at indeholde skadelig kemi, at have lang levetid og egne sig til genanvendelse. Derudover drejer denne strategi sig også om at skabe et positivt aftryk på samfundet ved at genoprette og forbedre økosystemer, for eksempel gennem strategiske partnerskaber og samarbejder.

Omstillingen til en cirkulær økonomi kræver handling fra alle aktører i samfundet: borgere, virksomheder, foreninger, kommuner osv. Der er behov for at alle gør noget nyt eller anderledes, og det kræver blandt andet innovation af produkter, services og forretningsmodeller, opdateret og ny regulering, nye forbrugsmønstre. **Det er derfor hverken kommunernes eller virksomhedernes ansvar alene at sikre omstilling til cirkulære praksisser og bæredygtig udvikling. Denne omstilling kræver samarbejde, og det er derfor et fælles ansvar at finde de bedste cirkulære løsninger for brugerne, kommunerne og markedet.** Formålet med anbefalingerne er derfor at inspirere til handling og hjælpe denne omstilling på vej ved at synliggøre de forskellige kommunale aktørers mulige indsatser.

PRAKTISKE ANBEFALINGER TIL CIRKULÆRE OFFENTLIGE INDKØB AF LET ARBEJDS-BEKLÆDNING I DANSKE KOMMUNER

De praktiske anbefalinger har til formål at præsentere en retning og vision for at fremme cirkulære offentlige indkøb i danske kommuner. Anbefalingerne henvender sig til tre forskellige aktørgrupper i kommunen, der har forskellige roller på vejen mod cirkulære offentlige indkøb af tekstiler. Den overordnede principper i anbefalingerne er illustreret i Figur 4. Her illustreres i alt seks trin, der til sammen kan fremme cirkulære offentlige indkøb af let arbejdsbeklædning. Det er dog vigtigt, at indsatserne ikke ses som separate, men tværtimod sammenhængende og afhængige af hinanden. Hvor kommunalpolitikerne spiller en væsentlig rolle i at udstikke de overordnede rammer og prioriteringer for arbejdet, så har den kommunale ledelse og de kommunale indkøbere en stor opgave i at oversætte ambitionerne til praksis. På de efterfølgende sider vil anbefalingerne blive udfoldet for de tre aktørgrupper.

Figur 4. Praktiske anbefalinger for cirkulære offentlige indkøb af tekstiler

TIL KOMMUNALPOLITIKEREN – rammesætteren

De kommunalpolitiske ambitioner formuleret i visioner, strategier og politikker skal sætte rammerne for arbejdet med cirkulære offentlige indkøb og indkøbshierarkiet, som illustreret nedenfor. Disse er vigtige for at sikre, at indkøbere og andre relevante aktører i kommunen og på markedet har mulighed for at udleve deres potentialer til at fremme cirkulære offentlige indkøb.

TRIN 1: Definér klare visioner og strategier

For at skabe et stærkt fundament for arbejdet med cirkulære offentlige indkøb, er der behov for klare politiske visioner og strategier i kommunen. Foruden en ambitiøs og klar indkøbspolitik, kan det også være fordelagtigt at udvikle og vedtage en klar tekstilstrategi, der sætter den overordnede ramme og retning for kommunens tekstilindkøb, forbrug og bortskaffelse.

DEFINITIONER AF CIRKULÆRE OFFENTLIGE INDKØB

Alhola et al. (2019, oversat)

Indkøb af produkter, tjenester eller systemer til konkurrencedygtige priser, der fører til forlænget levetid, værdibevarelse og/eller bemærkelsesværdigt forbedret og ikke-risikabel cirkulering af biologiske eller tekniske materialer, idet der gøres brug af cirkulære forretningsmodeller og relaterede netværk.

EU (2017, oversat)

Cirkulære indkøb kan defineres som den proces, hvorved offentlige myndigheder køber bygge- og anlægsarbejde, varer eller tjenesteydelser, der søger at bidrage til lukkede energi- og materialekredsløb i forsyningskæderne, samtidig med at negative miljøpåvirkninger og affaldsskabelse minimeres og i bedste fald undgås i hele deres livscyklus.

UNEP (2018, oversat)

Cirkulære indkøb fremmer verdensmålene, da det bidrager til de gunstige betingelser for et system, der skaber værdi og social velfærd, samtidig med at ressourcerne opretholdes på deres højeste mulige værdi i hele livscyklussen, og i sidste ende skaber en økonomi, der er regenerativ.

Faktaboks 2. Definitioner af cirkulære offentlige indkøb

TRIN 1: DEFINÉR KLARE VISIONER OG STRATEGIER

Nye tiltag og indsatser i det offentlige kræver som udgangspunkt klare visioner og strategier, som kan skabe et stærkt fundament, og sætte en klar retning og ambition for kommunen. Cirkulær økonomi kan forankres mange forskellige steder, og det kan være fordelagtigt at inkludere cirkulære ambitioner i flere politikker og strategier:

Indkøbspolitik

Først og fremmest er en klar og ambitiøs indkøbspolitik et vigtigt fundament for at lave cirkulære offentlige udbud og indkøb. Det er nemlig vigtigt, at der er et klart indkøbspolitisk mandat til at prioritere cirkulære offentlige indkøb. Indkøbspolitikken sætter rammen for udbudspraksis, og for at understøtte cirkulære offentlige indkøb, kan indkøbspolitikken derfor med fordel indeholde: **definition af cirkulære offentlige indkøb** (se Faktaboks 2 for et overblik over forskellige definitioner), **oversigt over kommende udbud**, hvor cirkulær økonomi skal prioriteres, samt **synliggørelse af cirkulære principper**, som kommunen ønsker at arbejde med og dermed indarbejde som krav og/eller tildelingskriterier i kommende udbud.

Klimaplan, affaldsplan og lignende planer

Foruden indkøbspolitikken, kan cirkulær økonomi også indgå som et indsatsområde i kommunens klimaplan (for eksempel i regi af DK2020), affaldsplaner eller deciderede strategier eller politikker for cirkulær økonomi. Sådanne planer kan også skabe et stærkt udgangspunkt for cirkulære offentlige indkøb, hvis udbud og indkøb indgår i planerne.

Tekstilstrategi

For at understøtte cirkulære tekstiler i kommunen, kan en særskilt tekstilstrategi udvikles og vedtages, som sætter den overordnede ramme og retning for tekstiler i kommunen. Her skal det overvejes om strategien dækker over kommunens tekstiler såvel som borgeres og virksomheders. Tekstilstrategien skal skærpe fokus på tekstiler og sikre koordinering mellem andre planer og strategier, der berører cirkulær økonomi og tekstiler, som for eksempel affaldsplaner.

Tekstilstrategien bør sætte den overordnede strategiske ramme og retning for kommunens tekstilindkøb, forbrug og bortskaffelse. Hermed skal de cirkulære ambitioner for tekstilersynliggøres.

TIL DEN KOMMUNALE LEDELSE – fundamentet

Det kommunale ledelsesniveau spiller en stor rolle for iværksættelse og gennemførelsen af cirkulære offentlige indkøb. Ledelsesniveauet skal udmønte de politiske visioner, sikre at der afsættes ressourcer til formålet og vise mod til at gå forrest, også selvom, der kan være forhindringer undervejs. Således er ledelserne i kommunerne vigtige for at skabe et fundament for arbejdet med indkøbshierarkiet, illustreret her.

For at drive den cirkulære omstilling, er der brug for partnerskaber, samarbejde og innovationsprojekter, samt prioritering af ressourcer til at eksperimentere med nye udbudsformer, markedsdialog og ændringer i indkøbs- og brugspraksis.

TRIN 1: Afsæt ressourcer til pilotprojekter

Cirkulære offentlige indkøb sker ikke af sig selv i offentlige organisationer. Det kræver opbakning og prioritering fra ledelse og byråd. Igangsættelse af pilotprojekter gør det muligt at eksperimentere og teste nye udbudsformer, krav og samarbejder. Det kræver dog typisk, at der afsættes dedikerede ressourcer hertil.

TRIN 2: Nedbryd mulige barrierer

Over tid vil forskellige barrierer blive synlige, og medarbejderne i kommunen har brug for stærkt ledelsesmæssigt engagement til at nedbryde de barrierer, som spænder ben for at fremme den cirkulære omstilling i kommunen som organisation, men også de barrierer, der hæmmer markedets muligheder for at bidrage til den cirkulære omstilling.

TRIN 1: AFSÆT RESSOURCER TIL PILOTPROJEKTER

Da cirkulære offentlige indkøb ofte vil kræve ny viden og nye kompetencer, er der behov for at der prioriteres ressourcer til at udføre pilotprojekter inden for cirkulære udbud og indkøb. Dette kan kun ske, hvis ledelsen prioriterer ressourcerne og bakker op om, at kommunen eksperimenterer med cirkulære udbud og indkøb.

Cirkulære offentlige indkøb kan blandt andet indeholde nye udbudsformer, nye og andre krav samt øget samarbejde (internt og eksternt), hvilket kræver dedikerede ressourcer. Ofte vil udbud af vask og leje af arbejdsbeklædning under normale forhold være forholdsvis tidskrævende fra igangsættelse af udbudsprocessen til driftsopstart af kontrakten. Dette skyldes for eksempel lang leveringstid på arbejdsbeklædning, afprøvning, opmåling osv. Da cirkulære offentlige indkøb netop ofte vil kræve yderligere ressourcer, er det derfor vigtigt at igangsætte cirkulære offentlige indkøb af vask og leje af arbejdsbeklædning i rigtig god tid – gerne 2 år før den ønskede kontraktstart. Der går typisk 1 år fra kontraktunderskrift til implementering. Dertil skal lægges tiden til at udarbejde udbuddet og gennemføre dette. Som tommelfingerregel, kan man sige at jo større en kommune indkøbet foregår hos og jo flere personer, der skal være med til at tage beslutningerne, jo længere tid er der brug for. Derudover er det altid god praksis at overveje timingen i udbuddet, så det eksempelvis ikke ligger lige op til sommerferien.

Det er derfor vigtigt, at ledelsen prioriterer at afsætte ressourcer internt i kommunen i forskellige afdelinger, da involvering og engagement af brugere, miljø/bæredygtighed-fagpersoner samt udbud og indkøb er et godt udgangspunkt for at udforske reelle behov, miljømæssige og bæredygtige hensyn og muligheder, samt udbudsjuridiske forhold.

Foruden ressourcer til at udføre udbudsprocessen, kan det også være nødvendigt med yderligere prioritering af ressourcer undervejs i kontraktperioden for at sikre løbende opfølgning på de cirkulære aspekter i kontrakten. Dette kan for eksempel være de tjansvarlige og lokale ledere, der har behov for yderligere ressourcer i kontraktperioden for at sikre opfølgning i samarbejde med leverandør, for eksempel for at reducere antallet af bortkommet arbejdsbeklædning.

TRIN 2: NEDBRYD MULIGE BARRIERER

Mens klare visioner og strategier samt ressourcer til pilotprojekter er vigtige for at skabe de bedst mulige rammer for cirkulære offentlige indkøb, er der ofte yderligere barrierer, som besværliggør cirkulære offentlige indkøb. Disse kommer ofte til syne løbende, mens pilotprojekter og udbud udfolder sig. Det er derfor en vigtig opgave på ledelsesniveauet at nedbryde de barrierer, der måtte opstå, som spænder ben for at fremme den cirkulære omstilling i kommunen som organisation, men også de barrierer, der hæmmer markedets muligheder for at bidrage til den cirkulære omstilling.

Den akademiske litteratur inden for området peger på en række forskellige barrierer, som kan spænde ben for cirkulære offentlige indkøb. Dette er eksempler på barrierer, som vil være nødvendige at nedbryde for at fremme cirkulære offentlige indkøb (Kristensen et al., 2021, Qazi and Appoloni, 2022):

Kortsigtede kommunale budgetter

Ved at fokusere kortsigtet på økonomi, kan det besværliggøre cirkulære offentlige indkøb, da dette somme tider vil forudsætte en større investering ved indkøb, mens der kan opnås besparelser på sigt gennem længere levetid og dermed reduceret behov for nyindkøb. Et fokusområde her bør derfor være at arbejde med livscyklusomkostninger, for eksempel gennem brug af Total Cost of Ownership (TCO) i tilbudsevalueringen. Her er det vigtigt også at arbejde med andre parametre end indkøbspris, hvormed de samlede omkostninger i produktets levetid kan belyses, for eksempel holdbarhed, klimabelastning og ressourceforbrug.

Kultur og organisatoriske afstande

Med klare visioner og strategier fra ledelsen, kan der dog fortsat være udfordringer forbundet med at oversætte politik til praksis. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på hvordan visioner og strategier udmøntes i praksis, fra udbudsafdelingen til det reelle indkøb og brugsfase i andre dele af organisationen.

Samtidig er der behov for brugernes accept for at indkøbte varer ikke længere nødvendigvis er 'nyt-nyt-nyt', men brugt eller på anden måde anderledes for at fremme cirkularitet. Dette kan også indebære, at de reelle slutbrugere i kommunen skal ændre brugsadfærd for at fremme lang levetid og holdbarhed.

Forskellige og modsatrettede interesser

Offentlige indkøb handler grundlæggende om at sikre levering af de varer og tjenesteydelser, der er nødvendige for at den offentlige organisation kan udføre sin primære opgave. Her skal der naturligvis sikres overholdelse af udbudsloven og sikre konkurrenceudsættelse. Men da offentlige indkøb samtidig også anskues som en løftestang og et centralt værktøj for eksempelvis at fremme den grønne omstilling, bæredygtighed, cirkulær økonomi og lignende, kan der opstå modsatrettede interesser, som skal balanceres i de konkrete udbud.

Uklarhed om cirkulære muligheder i udbud og indkøb

Offentlige indkøbere udfordres, når rammerne for udbud og indkøb bliver uklare, hvilket kan være tilfældet med cirkulære offentlige indkøb. Værktøjer og tilgange, der har fungeret godt for grønne offentlige indkøb vil ikke nødvendigvis fungere for cirkulære offentlige indkøb. Det er derfor vigtigt at sikre klarhed omkring relevante cirkulære strategier for det pågældende udbud, samt klarhed over mulige udbudsformer og processer, der kan understøtte cirkularitet. Her kan det blandt andet være relevant at afdække hvordan genbrugte varer kan indkøbes (hvilke krav og kriterier, der er relevante for genbrug).

Manglende viden og kompetencer

Som med alt nyt, er viden om emnet og kompetencer til at udføre opgaven, vigtige for at fremme cirkulære offentlige indkøb. Dette kræver ikke nødvendigvis, at al viden skal samles internt i kommunen, men kan i lige så høj grad være fokuseret på at have kompetencerne til at søge viden eksternt, bandt andet fra markedet, brancheforeninger, eksperter inden for cirkulær økonomi og cirkulære offentlige indkøb.

En vigtig forudsætning for medarbejdere i kommunen, er klare forståelser og definitioner af hvad cirkulære offentlige indkøb er og hvilke mål kommunen ønsker at opnå med det. Se Faktaboks 2 for input til definitioner af cirkulære offentlige indkøb.

TIL DEN KOMMUNALE INDKØBER

De danske kommuner er store arbejdspladser, indkøbere og rollemodeller. Som organisation spiller kommunen derfor en rolle i alle lag og niveauer af det cirkulære indkøbshierarki, men på forskellige måder.

Det første niveau handler om at reducere forbrug ved at gentænke behov. Dette er derfor primært en intern proces, hvor reelle behov skal identificeres med henblik på at fremme ansvarligt forbrug og reducere forbrug. Herefter rettes fokus mere eksternt, hvor de næste niveauer af hierarkiet forudsætter dialog og samarbejde med markedet, da viden og kompetencer hertil ofte findes eksternt frem for internt.

TRIN 1: Fokusér på funktionskrav og markedsdialog

For at fremme cirkulære offentlige udbud og indkøb, skal fokus flyttes fra tekniske specifikationer og snævre krav til funktionskrav og dialog, hvor cirkularitet kan fremmes gennem øget fokus på behovsopfyldelse og plads til innovation.

TRIN 2: Samarbejd internt og eksternt for øget cirkularitet

For at sikre cirkularitet i praksis, er samarbejde et nøgleord. Der er både behov for at øge internt samarbejde på tværs af kommunens afdelinger, her især udbud- og indkøbsafdeling og de konkrete brugergrupper for at fremme adfærd, der understøtter lang levetid, reparation osv. Samtidig er der også behov for øget fokus på samarbejde med eksterne aktører på markedet for at sikre de bedste forhold for øget cirkularitet.

TRIN 3: Indgå i strategisk tværkommunalt samarbejde

Cirkulære løsninger forudsætter ofte store volumener for at være rentable. Samtidig findes flere fordele i at ensrette udbudskrav på tværs af kommuner. Dette kan for eksempel fremme genbrug på tværs af kommunegrænser, når flere kommuner anvender samme sortiment.

TRIN 1: FOKUSÉR PÅ FUNKTIONSKRAV OG MARKEDSDIALOG

Den første anbefaling for den kommunale indkøber udspringer fra udbud- og indkøbskontoret, hvor dialog og funktionskrav kan være et godt første trin i cirkulære udbud og indkøb. Her drejer det sig om at flytte fokus fra tekniske specifikationer og snævre krav til funktionalitet og behovsopfyldelse.

Funktionskrav

For at fremme cirkulære løsninger, er det vigtigt, at kommunens udbuds- og indkøbsafdelinger sætter fokus på at stille krav til funktionen, der skal opfyldes, og dermed stiller skarpt på det behov, der skal dækkes. Det bør automatisk lede til et mindre fokus på meget specifikke tekniske specifikationer omkring tekstilfibre og produkter, og derimod give markedet mulighed for at tilbyde de bedste produkter og løsninger til netop den brugssituation og de behov, der opleves i kommunen.

Som del af funktionskravene er det derfor vigtigt at stille skarpt på hvilke parametre, der er vigtige for at fremme cirkulære produkter og løsninger. I et funktionsudbud er det derfor ikke detaljeret beskrevet, hvordan leverandøren skal løse opgaven, men der er derimod fokus på de funktionelle egenskaber og funktionen af den leverede ydelse. Dette giver markedet en langt større fleksibilitet og plads til innovation, men kræver også en øget opmærksomhed og kompetence i kommunerne til at formulere meningsfulde funktionskrav, der fortsat sikrer komfort, lang levetid osv.

Det kan derfor overvejes at udbyde vask/leje af **komfortabel, præsentabel og cirkulær arbejdsbeklædning til X fuldtidsmedarbejdere** fremfor meget specifikke krav til de enkelte produkter. Her skal der naturligvis fortsat opstilles en række minimumskrav, som kan gælde for forskellige produkttyper, såfremt leverandøren vælger at byde ind med disse. Samtidig giver dette mulighed for at vægte andre parametre såsom cirkulær økonomi.

Et centralt element, som man bør forholde sig til i forbindelse med funktionskrav og cirkulær økonomi drejer sig om **holdbarhed** (se Faktaboks 3 for mere information om to forskellige slags holdbarhed). Dette er ikke kun forbeholdt udbudsmaterialet, men i lige så høj grad brugergrupperne, ledelsen og tøjansvarlige. I udbud er der nemlig ofte fokus på den fysiske holdbarhed, primært udtrykt gennem krav til de tekniske egenskaber, der karakteriserer kvalitet for tekstilet, for eksempel rivstyrke, pilling, farveægthed og lignende. Den emotionelle holdbarhed er dog ikke adresseret i samme grad i udbud, da dette primært finder sted i løbet af kontraktperioden og dermed brugsfasen. Der er dog en tæt sammenhæng mellem de to typer holdbarhed, og især brugerne spiller en stor rolle i at sikre den reelle holdbarhed af arbejdsbeklædning, da brugernes ønsker og valg har betydning for holdbarheden. Dette drejer sig både om valg af sortiment, men også valg der træffes i brugsfasen, der kan understøtte holdbarheden.

FYSISK/TEKNISK HOLDBARHED

Produkter er designet med henblik på lang fysisk levetid gennem blandt andet høj/slidstærk kvalitet, design for lang levetid og reparation. Derudover sikres lang fysisk holdbarhed også gennem farvevalg, der egner sig til industrivask og brug over længere tid.

EMOTIONEL HOLDBARHED

Foruden produkternes fysiske holdbarhed, spiller brugerne en meget stor rolle i at sikre reel lang holdbarhed. Tilknytning, klassisk design, ansvarligt forbrug, god vedligeholdelse og brugspraksis er derfor vigtige faktorer for at sikre en lang emotionel holdbarhed af produkter.

Faktaboks 3. Former for holdbarhed

Der er derfor en række væsentlige overvejelser i forhold til holdbarhed, som bør overvejes for at fremme cirkularitet, både i udbud/indkøb og i brugsfasen:

- **Vælg et holdbart sortiment**

Forskellige tekstiler har forskellig holdbarhed, og det er vigtigt at være opmærksom på om kravene til de forskellige tekstiler passer med den fysiske holdbarhed. For eksempel er den forventede levetid af t-shirts, ifølge vaskerier, kortere end skjorter og busseronner. Det er derfor vigtigt at overveje hvilke beklædningsgenstande, der ønskes i sortimentet og deres holdbarhed, for eksempel vurderet ud fra forventet antal vaskecyklusser.

- **Vælg holdbare farver**

For at understøtte et holdbart sortiment, er det ligeledes vigtigt at forholde sig til farvevalg. Dette gør sig gældende både i forhold til fysisk og emotionel holdbarhed. I forhold til fysisk holdbarhed, drejer det sig primært om farvestabilitet, hvor for eksempel grå og blå nuancer ofte har højere farvestabilitet end røde nuancer. Samtidig kan det overvejes om melerede farver kan anvendes, da små pletter ofte ikke er synlige herpå. I forhold til den emotionelle holdbarhed, er det vigtigt at have for øje, at kontrakten typisk varer i ca. 6 år, hvorfor der bør udøves forsigtighed, når det kommer til modifarver og tendenser, da dette kan sikre tilknytning på kort sigt, men risikerer at reducere den emotionelle holdbarhed i kontraktperioden.

- **Undgå uønskede objekter i tekstilerne i vaskeprocessen gennem hele brugsfasen**

Det er et fælles ansvar i samarbejde med markedet og brugerne at undgå kuglepenne, håndsprit, navneskilte/ID-kort, mobiltelefoner, nøgler og lignende, som kan risikere at ødelægge tekstilerne i vaskeprocessen, og dermed forkorte levetiden på tekstilerne. Dette er ikke kun et krav rettet til vaskerierne, men i høj grad et spørgsmål om ansvarlig brugspraksis hos brugerne, og samarbejde og dialog er derfor vigtigt for at lykkedes.

- **Arbejd løbende med data på brug og levetid**

For at understøtte en lang holdbarhed af tekstilerne, er der behov for data og viden om tekstilernes reelle levetid og brugskontekst. For at understøtte god brug af tøjet, er et vigtigt opmærksomhedspunkt i kontraktperioden at holde overblik over mængden af tøj i kredsløb i kommunen, samt hvor tøjet befinder sig. Hertil er det også vigtigt løbende at følge op på eventuelt bortkommet tøj i løbet af kontrakten. Dette kræver samarbejde mellem tjøansvarlige og leverandør, og kræver, at der afsættes tid i kommunen til at varetage denne opfølgning.

Markedsdialog

For at afdække mulige funktionskrav og andre cirkulære løsninger, er markedsdialogen et vigtigt værktøj for at sikre et godt forarbejde. Kort sagt, så starter bedre udbud med bedre spørgsmål i markedsdialogen. Det forudsætter dog, at udbuds- og indkøbsafdelinger har fokus på og ressourcer til at lave en god markedsdialog. Der er mange parametre, der er relevante at inddrage i markedsundersøgelser og markedsdialog, men det er også vigtigt at sikre et godt format for dialogen. Derfor er der behov for prioritering af tid og ressourcer til afholdelse af markedsdialog, mens der samtidig laves en meningsfuld dagsorden. Ofte sættes der kun en time af til markedsdialogen til både præsentation og spørgsmål, og når ordregivers deltagerantal typisk svinger mellem 2 og 15 personer, er det svært at få tid til at svare grundigt på alle spørgsmål og overvejelser. Reserver derfor minimum 2 timer pr. leverandør og gerne 3 timer. En dagsorden bør kunne afdække spørgsmål, som ikke kan findes i værktøjer, vejledninger og andre ressourcer, der findes gennem skrivebordsundersøgelser. I Faktaboks 4 er et forslag til en række emner, der understøtter den gode dialog om cirkulære offentlige indkøb.

For at øge fokus på cirkulær økonomi i markedsdialogen, kan indkøbshierarkiet (se Figur 1) være en inspiration til at prioritere cirkulære tiltag og sikre, at markedsdialogen afdækker alle niveauerne i hierarkiet og ikke kun nyindkøb. Derfor kan det være relevant at stille spørgsmål til følgende emner:

Holdbarhed og levetidsforlængelse

Brug markedsdialogen til at afdække hvilke krav, der vil være meningsfulde ift. holdbarhed og levetid. Her er det først og fremmest vigtigt at afdække muligheden for at forlænge levetiden på allerede eksisterende varer i kommunen, for eksempel gennem nye serviceydelser. Derudover er de tidligere overvejelser om sortiment, farvevalg og data også relevante at diskutere med markedet for at indsamle nyeste viden på området. Her bør dokumentation af disse emner også afdækkes. Samtidig kan det være relevant at afdække en accept af slitage og farvetab samt muligheder for reparationer i brugsfasen og andre tiltag, der kan forlænge levetiden på produkter enten inden for kontraktperioden, eller som muliggør at tøjet kan bruges i andre udbud. Eksempler på sidstnævnte kan være at undgå logo, og at vælge standardvarer i så stort omfang som muligt.

Genbrug

Muligheder for genbrug af arbejdsbeklædning er også et relevant emne i markedsdialogen, dels for at afdække hvordan markedet forholder sig til at kunne levere brugt arbejdsbeklædning og hvilke beklædningsgenstande, der kan leveres som brugte. Ønskes det at inkludere brugt tøj i et udbud, er der flere temaer, der er vigtige at diskutere og få afklaret med markedet og brugergrupperne, da det kan stille større krav til fleksibilitet hos brugerne at inkludere brugt tøj. Et eksempel er farverne og modellerne. Er det for eksempel vigtigt at alle brugere har de præcis samme buksemødder, eller er det helt OK at buksemødderne kan variere, blot de alle er i en mørk blå farve? Eller er det eksempelvis vigtigt, at alle overdele har præcis samme farvenuance, eller kan det accepteres at en farve kan nuancere, hvilket muliggør brugen af brugte og potentielt lidt falmede overdele? I dialogen med markedet og brugergrupperne er det her også vigtigt at få afstemt hvad, der er acceptabelt slid på tøjet, herunder accepten af reparationer og pletter. Indbygges sådan fleksibilitet i udbuddet, øger det mulighederne for at inkludere brugt tøj. Derudover er det vigtigt at afdække hvilke krav, der er relevante at stille til genbrugt arbejdsbeklædning, da det ikke er sikkert, at genbrugt arbejdsbeklædning kan leve op til nyere krav omkring blandt andet miljømærkning, da beklædningen er produceret for flere år siden.

EMNER TIL MARKEDSDIALOG

1. Hvad er der sket på markedet siden sidst?
2. Ordregivers ansvar for en bæredygtig tekstilløsning
3. Definition af præsantabelt og komfortabelt tøj
4. Er en Svanemærket vaskeriydelse altid en bæredygtig løsning?
5. Dialog om hvad der er rimeligt at stille som minimumskrav
6. Bæredygtighed som evalueringskriterium
7. Tidsplaner

Faktaboks 4. Forslag til emner, der kan diskuteres til markedsdialogen, som understøtter den gode dialog om cirkulære offentlige indkøb

TRIN 2: SAMARBEJD INTERNT OG EKSTERNT FOR ØGET CIRKULARITET

For at sikre cirkularitet i praksis, er samarbejde et nøgleord. For kommunen drejer det sig både om internt og eksternt samarbejde.

Internt samarbejde

For at fremme cirkulære offentlige indkøb, er samarbejde på tværs af kommunens afdelinger et vigtigt trin. Dette drejer sig især om udbud- og indkøbsafdelingen og de konkrete brugergrupper, der i brugsfasen benytter arbejdsbeklædningen. Fokus i dette samarbejde er dels at sikre, at de politiske visioner og strategier (fra det kommunalpolitiske niveau) oversættes og udmøntes i praksis og er med til at skabe meningsfulde rammer for medarbejdere på tværs af afdelinger.

Samtidig er det vigtigt, at der er fokus på fremme adfærd, der understøtter lang levetid af arbejdsbeklædningen, reparation osv. Dette kan for eksempel understøttes af tættere samarbejde mellem udbud og indkøb og brugerne af arbejdsbeklædningen, både mens udbuddet udarbejdes og i kontraktperioden. Her drejer det sig bandt andet om at synliggøre de mulige konsekvenser af beslutninger truffet i udbuddet og brugsfasen. I udbuddet drejer dette sig blandt andet om at skabe en forståelse af konsekvenserne af et bredt sortiment, hvilket medfører stor lagerbeholdning hos vaskeriet, da de skal kunne levere de valgte beklædningsgenstande i de valgte farver i mange størrelser. Det kan også være relevant at diskutere om det er nødvendigt at forskellige fagligheder i kommunen nødvendigvis skal have forskellige beklædningsgenstande, hvilket igen vil øge størrelsen på sortimentet. Et andet element i forhold til sortiment, handler om udskiftning af modeller i løbet af en kontraktperiode – dette vil forventeligt lede til ubrugt lagerbeholdning hos vaskeriet, og dermed arbejdsbeklædning, der ikke bliver brugt. Samarbejde og dialog er derfor vigtigt for at muliggøre cirkularitet i praksis i kommunen, da beslutninger og rationaler hos udbud og indkøb ikke nødvendigvis resonerer med slutbrugerne.

Eksternt samarbejde

Foruden det interne samarbejde, er der også behov for øget fokus på samarbejde med eksterne aktører på markedet for at sikre de bedste forhold for øget cirkularitet. Dette er nødvendigt løbende i kontraktperioden for at sikre opfølgning og evaluering.

Dette samarbejde starter i markedsdialogen, som beskrevet under Trin 1, men fortsætter i kontraktperioden gennem kontraktstyring, hvor det er vigtigt at samarbejde med leverandør om opfyldelse af de cirkulære kontraktvilkår. Derudover er det vigtigt at evaluere udbudsprocessen og kontraktperioden med leverandøren for løbende at forbedre praksis og indsamle erfaringer.

TRIN 3: INDGÅ I STRATEGISK TVÆRKOMMUNALT SAMARBEJDE

For at fremme cirkulære offentlige indkøb af vask og leje af arbejdsbeklædning i danske kommuner, kan det være fordelagtigt at indgå i tværkommunale samarbejder med henblik på at ensrette udbudskrav, sortiment med mere på tværs af kommunegrænser. Dette kan for eksempel fremme genbrug på tværs af kommunegrænser, når flere kommuner anvender samme sortiment.

Tværkommunalt samarbejde er dog ikke altid en let størrelse, da det kræver netværk og kompetencer, og i sidste ende mod og vilje som udbudskonsulent og indkøber til at ændre nuværende praksis. Cirkulære offentlige indkøb vil ofte forudsætte ændringer i praksis, og erfaringsdeling og samarbejde på tværs af kommuner, kan understøtte disse praksisændringer.

For at understøtte tværkommunalt samarbejde, er det blandt andet vigtigt at forholde sig til følgende:

Fælles definitioner og forståelser af cirkulære principper i praksis

For at fremme cirkulære offentlige indkøb er der behov for klare definitioner og forståelser af cirkulære principper og strategier. Uden fælles terminologi, besværliggøres indkøbsprocessen fra udbudsdokumenter og markedsdialog til kontraktindgåelse, drift og afslutning af kontraktperiode. Enighed om rammerne er altid vigtige, men i cirkulære offentlige indkøb tilføjes et nyt lag af cirkulære definitioner og forståelser.

Dette drejer sig blandt andet om definitioner og forståelser af acceptable reparationer, genbrug, hvad er der præsentabelt med mere, hvor det er vigtigt at kommune, tilbudsgiver og brugere opnår enighed om hvad der er acceptabelt inden for kontrakten. Der kan derfor være behov for at udvikle en 'ordbog', der definerer relevante begreber til brug i hele indkøbsprocessen i relation til arbejdsbeklædning.

Ensartethed i udbud og indkøbspraksis

Foruden enighed om forståelser, er det også vigtigt at disse forståelser af cirkulær økonomi oversættes til ensartede udbud og indkøb. Dette forudsætter øget vidensdeling og samarbejde på tværs af kommuner for dels at sikre ensartethed, men dermed også skabe den nødvendige volumen for at markedet kan levere effektive cirkulære løsninger. Dette kan for eksempel understøttes ved at strømline valg af farver og sortiment på tværs af kommuner, for eksempel gennem kommunale udbudsfællesskaber.

REFERENCER

- Aarikka-Stenroos, L., Ritala, P., Thomas, L.D.W., 2021. Circular economy ecosystems: a typology, definitions, and implications, in: Teerikangas, S., Onkila, T., Koistinen, K. (Eds.), Edward Elgar Publishing eBooks. Edward Elgar Publishing, United Kingdom, pp. 260-276
- Alhola, K., Ryding, S.O., Salmenperä, H., Busch, N.J., 2019. Exploiting the Potential of Public Procurement: Opportunities for Circular Economy. *J. Ind. Ecol.* 1, 23, 96-109, DOI: 10.1111/jiec.12770
- Bocken, N.M.P., de Pauw, I., Bakker, C., van der Grinten, B., 2016. Product design and business model strategies for a circular economy. *Journal of Industrial and Production Engineering.* 5, 33, 308-320, DOI: 10.1080/21681015.2016.1172124
- EEA, 2019. Textiles in Europe's circular economy. Publications Office, Luxembourg
- Ellen MacArthur Foundation, 2017. A new textiles economy: Redesigning fashion's future
Ellen MacArthur Foundation, 2013. Towards a Circular Economy - Economic and Business Rationale for an Accelerated Transition
- European Commission, 2022a. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: EU Strategy for Sustainable and Circular Textiles . COM/2022/141 final, Brussels
- European Commission, 2022b. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: On making sustainable products the norm . COM/2022/140 final, Brussels
- European Commission, 2017. Public procurement for a circular economy. Good practice and guidance
- European Commission, 2015. Closing the loop - An EU action plan for the circular economy. COM/2015/0614 final
- European Commission, 2008. COM(2008) 400: Public procurement for a better environment, Brussels
- Finansministeriet, 2020. Grønne indkøb for en grøn fremtid - strategi for grønne offentlige indkøb
- Konietzko, J., Bocken, N.M.P., Hultink, E.J., 2020. A Tool to Analyze, Ideate and Develop Circular Innovation Ecosystems. 1, 12, 417, DOI: 10.3390/su12010417
- Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, 2023. Status for offentlig konkurrence 2022
- Kristensen, H.S., Mosgaard, M.A., Remmen, A., 2021. Circular public procurement practices in Danish municipalities. *J.Clean.Prod.*, 281, DOI: 10.1016/j.jclepro.2020.124962
- Qazi, A.A., Appolloni, A., 2022. A systematic review on barriers and enablers toward circular procurement management, 33, 343-359, DOI: 10.1016/j.spc.2022.07.013
- Trevisan, A.H., Castro, C.G., Gomes, L.A.V., Mascarenhas, J., 2022. Unlocking the circular ecosystem concept: Evolution, current research, and future directions, 29, 286-298, DOI: 10.1016/j.spc.2021.10.020
- UNEP, 2018. Building circularity into our economies through sustainable procurement, Paris, France

